

Yhteenveto

11.10.2021

VN/4507/2021

VN/4507/2021-MMM-11

Maa- ja metsätalouden ilmastotoimenpiteet Pohjois-Suomen näkökulmasta – Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman Hiilestä kiinni -keskustelu 11.10.2021 klo 9.00–12.30

Osana maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) valmistelua järjestetään alueellisia keskustelutilaisuuksia, joita suunnataan eri puolille Suomea ja käydään teemoittain. Keskustelun tavoitteena on saada monipuolisia näkökulmia suunnitelman alustaviin toimenpiteisiin ja niiden mahdollisiin vaikutuksiin, ajatuksia uusiksi ilmastotoimenpiteiksi ja pohtia keinoja ilmastotoimien toteuttamiseen. Maanantaina 11.10.2021 järjestettyyn Pohjois-Suomen näkökulmia luotaavaan keskusteluun osallistui 11 maatalouden, metsä- ja luonnonvara- sekä ympäristöalan toimijaa pääsääntöisesti Kainuusta ja Lapista. Keskustelussa esiin tulleita näkökulmia hyödynnetään suunnitelman laatimisessa sekä toimenpiteiden täsmentämiseen. Tässä yhteenvedossa kuvataan keskustelussa esille nousseita näkökulmia.

Alueiden erot paremmin huomioon

Muutama keskustelija nosti keskusteluun Pohjois-Suomen määritelmän sekä sen, että Pohjois-Suomi on laaja-alue, jonka sisällä alueet poikkeavat toisistaan merkittävästi. Yleisesti Pohjois-Suomeen katsottiin kuuluvan Lapin, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueet, joskin Oulun eteläpuolen osalta Pohjois-Pohjanmaan alue eroaa edellä mainituista alueista. Myös poronhoitoalue määrittää Pohjois-Suomea, totesi eräs osallistuja.

Usea keskustelija nosti huolenaiheena sen, että tuleeko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa ja toimenpiteissä riittävästi huomioida alueelliset erot. Pohjois-Suomen osalta esille nousi muun muassa nurmen merkittävä osuus peltoviljelyssä, minkä vuoksi pellot ovat kasvipeitteisiä myös talvella. Toinen esille nostettu asia oli merkittävä metsäpinta-ala. Merkittävä osa kansallisella tasolla tarkastellusta nielusta tulee Pohjois-Suomesta, totesi eräs osallistujista.

Keskustelussa tuotiin esille, että tulisi myös tarkastella, mihin eri alueilla on luontaisia edellytyksiä lähteä mukaan. Turvemaiden osuus on suuri ja sen vuoksi, eräs keskustelija totesi, mikäli tuotannossa joudutaan tekemään ilmastosyistä merkittäviä muutoksia, tulisi se kompensoida viljelijöille jotenkin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Lisää tutkimusta ja sitä kautta faktaa, ei pelkkää ideologiaa

Koska Pohjois-Suomen alueella on paljon turvemaita, useampi osallistuja korosti nimenomaan turvemaihin suunnatun tutkimustiedon tärkeyttä päätöksenteon pohjaksi. Lisäksi keskustelussa nostettiin esille se, että peltojen hiilisisidonnan tutkimus on painottunut Etelä-Suomeen ja ollaan arvailujen varassa, miten eri toimet vaikuttavat nimenomaan Pohjois-Suomessa. Muutamassa puheenvuorossa tuotiin esille, että nautatalous ja laiduntaminen ovat mahdollisuus, ja ylläpitävät osaltaan myös luonnon monimuotoisuutta (perinnebiotoopit).

Muutamassa puheenvuorossa nostettiin esille kokonaisvaikutusten arvioinnin tärkeys, koska kaikki vaikuttaa kaikkeen. Eräs nostettu esimerkki on turvetuotannon alasajon myötä heikentyvä infra ja toimijoiden väheneminen tai esimerkiksi vesistöjen tarkkailu. Samantyyppistä uhkaa nähtiin myös maatalouspuolella, mikäli tuotantoon tulee kohdistumaan merkittäviä muutoksia. Näistä muutosten kustannuksista ei ole tietoa, todettiin eräässä puheenvuorossa.

Viestintä, osallisuus ja koulutus

Muutama keskustelija toi esille asioiden kärjistymisen ja polarisoitumisen julkisessa keskustelussa. Keskustelussa nostettiin esille, että yleinen, yhteinen tahtotila ilmastotoimille on olemassa, ja on tärkeää myös parantaa maanomistajien osallistamista. Kaivataan faktoja ja tutkimustietoon perustuvaa viestintää, todettiin keskustelussa.

Muuta esille tulleita näkökulmia olivat: panostuksia tarvitaan koulutukseen, esimerkiksi kannustinjärjestelmän ja koulutuksen yhdistelmänä; viljelijöiden halukkuus lähteä kokeilemaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia tulee edistää; Viljelijät ovat erilaisia: Osin on vanhoja ja jo jäädytteleviä viljelijöitä, mutta toistaalta myös nuoria ja uutta etsiviä.

Poro tulisi huomioida osana pohjoisen kokonaisuutta

Useat keskustelijat nostivat puutteena esille porotalouden ja poronhoidon puuttumisen alustuksesta ja toimenpiteistä. Vastaava puute on jo havaittu aiemmillä rahoituskausilla, totesi eräs keskustelija, mutta miten ne voitaisiin huomioida kansallisesti jatkossa paremmin. Todettiin, että porolaidunnuksen ilmastovaikutuksista on olemassa tutkimusta. Eräs keskustelija nosti esille, että porotalouden merkitys elinkeinona tulisi huomioida, kuten myös se, että porotalous on erilaista Itä-Lapissa kuin Pohjois-Suomen eteläosissa.

Metsät, ja metsätaloudesta keskusteltiin runsaasti

Muutama keskustelija nosti esille, että historiassa tehdyt hakkuut ovat aiheuttaneet hiilivelan, jota puuston kasvu ei ole kompensoinut. Luonto optimoi nettonielun, joten parasta olisi olla tekemättä mitään, totesi toinen näistä keskustelijoista. Keskustelija selitti, että tutkimustiedon valossa pitäisi hakkuita vähentää, koska ne ovat suuri päästölähde ja menee pitkän aikaa ennen kuin kasvun sitoma hiili korvaa päästön. Vain pieni osa hakatusta puusta menee puutuotteiksi, ja sen ilmastohyöty jää aika pieneksi.

Toisenlaisina näkökulmina muutama keskustelija nosti esille metsätalouden merkittävänä pohjoisena elinkeinona, jolla on myös työllistävä vaikutus. Toisaalta nostettiin esille, että metsätaloutta pitäisi kehittää edelleen ympäristöä ja ilmastoa paremmin huomioivaksi. Muutama osallistuja totesi vielä, että kasvava metsä on hyvä hiilinielu. Keskustelussa tuotiin esille, että pohjoisimmista osista metsien käyttö on jo vähentynyt. Muutama keskustelija totesi, että metsänhoitosuosituksen päivittäminen on tärkeää, jotta toimet saadaan käytäntöön.

Suojelusta myös esitettiin erilaisia näkökulmia. Osa keskusteluista näki, että Pohjois-Suomessa tarvitaan lisäsuojelua, erityisesti hyväkasvuisilla metsämailla. Toisaalta osa keskustelijoista näki, että pohjoisessa on jo suojeltu tarpeeksi ja suojelun tulisi kohdentua muualle, jottei Lapista tule reservaatti. Keskustelussa nostettiin esille, että yksityismailla tarvitaan lisärahoitusta suojeluun. Rahoitusmitoitukset suojelulle ovat olleet alimitoitettuja, etenkin kun Metso-rahoitusta on ollut alueelle saatavissa vasta lyhyen aikaa. Vapaaehtoinen suojelu nostettiin keskustelussa mahdollisuudeksi, mutta siihen tarvittaisiin rahoitusta. Yksi keskustelija totesi vielä, että luonnonsuojelu on tehokkain keino ilmastomuutoksen torjumiseksi, ja se on myös saamelaiskulttuurin ja poronhoidon kannalta tärkeää.

Eräs osallistujista ehdotti kannustinjärjestelmän luomista saamelaiden kotiseutualueella olevien tiheiden metsien harventamiseksi. Korjattua puuta voisi käyttää energiaksi, minkä seurauksena ei jäisi hakkuutähteitä alueelle. Ehdotettu toimenpide vähentäisi hiilensidontaa vähäksi aikaa, mutta korvaisi sen, ettei vanhoja metsiä tarvitsisi polttaa. Tämä palvelisi poronhoitoa, matkailua, metsätaloutta ja energiantuotantoa. Yksi keskustelijoista ehdotti, että jo käytössä olevien alueiden osalta tutkittaisiin, miten niitä voitaisiin harventaa ja puuta hyödyntää energiakäyttöön. Ikimetsiä on poltettu puuenergiaksi, totesi eräs osallistuja.

Eräs keskustelija nosti esille tutkimuksen, jonka mukaan ainakin osassa Lappia tulisi metsät jättää hiilinieluiksi, eikä niissä kannattaisi tuottaa puuta. Se onnistuisi helpoiten valtion maiden osalta. Toisaalta eräs keskustelija nosti vaarana esille sen, että metsätalouden vähentyessä kustannukset, kuten kuljetuskustannukset, nousevat, mikä aiheuttaisi myös yksityismetsänomistajille haittaa.

Yksittäisiä toimia koskevat huomiot

Metsänuudistamisen varmistaminen nousi yhtenä tärkeänä toimena esille muutaman keskustelijan toimesta. Yksi heistä näki myös, että metsänuudistamisessa on menty huonompaan suuntaan. Toisaalta keskustelussa nousi esille, että terminä "metsänuudistamisen varmistaminen" tuo mieleen kyntämisen peruskalliota myöten urille. Muutama osallistuja totesi, että maanmuokkauksessa ylilyönneistä on päästy jo pois, eikä Lapissa enää ole harjoitettu metsäaurausta pitkään aikaan.

Muutama keskustelija nosti esille, että lähtökohta tulisi aina olla peitteinen metsätalous, riippumatta siitä millainen metsä on. Eräs osallistuja tosin totesi, että isossa kuvassa avohakkuilla on myös merkitys, ja peitteinen metsätalous on vain yksi käytettävissä oleva ratkaisu. Eräessä puheenvuorossa nostettiin esille vajaatuottoisten alueiden uudistaminen, jolloin saadaan hyvin hiilensidontaa tehostettua.

Eräissä keskustelupuheenvuoroissa kannatettiin ojitustukien lopettamista vesistöjen kannalta. Muutamassa puheenvuorossa mainittiin, että uudessa kannustinjärjestelmässä (METKA) mennään vesiensuojelu- ja hiilensidonta näkökulmilla, ja pyritään vähentämään ojituksia.

Useampi kannatti pitkäikäisten puutuotteiden edistämistä, mihin tarvittaisiin isolla tasolla päätöksiä, kuten puurakenteiden/pitkäikäisten puutuotteiden tukeminen julkisissa hankinnoissa. Toisaalta eräessä puheenvuorossa todettiin, että puutuotteiden rooli on pieni.

Lannoitus nähtiin ongelmana, koska karuilla mailla se saattaa rehevöittää ja vaikuttaa monimuotoisuuteen tai jäkälistöjen kautta myös poronhoidon edellytyksiin. Toisaalta keskustelussa nousi esille myös, että lannoitusta tehdään vähän, ja keinolannoitteiden nouseva hinta saattaa entisestään vähentää lannoituksia. Todettiin myös, että hakkuutähteiden jättäminen saattaa rehevöittää karuja maita. Keskustelussa nostettiin esille muutaman kerran, että lannoituksella voi olla vaikutus luomukeruualueisiin. Marjan poiminta on tärkeä elinkeino, totesi eräs osallistuja.

Metsittämistuen jatkaminen nähtiin hyvänä, mikäli sen tukemiseen löytyy kannustimia. Keskustelussa nostettiin esille hakemuskäsittelyjen ruuhkautuminen tällä hetkellä sekä joiltain osin tukikriteereihin liittyvät haasteet. Eräissä puheenvuoroissa mainittiin, että myös heikkotuottoisia peltoja voisi löytyä alueelta metsitettäväksi, ja näiden kohdalla tulisi tarkastella luopumistuen käyttöönottoa. Eräs keskustelijoista nosti esille, että metsittämällä on myös tehty valtavia ympäristövirheitä, ja on tärkeää, ettei samanlaisia virheitä tehdä enää uudestaan. Joutoalueita voidaan metsittää, mutta paliskuntakohtaisesti olisi poronhoito hyvä ottaa huomioon, mainitsi eräs osallistujista.

Useampi keskustelija nosti esille, että peltojen kiinteistörakenteen kehitys on tärkeää. Tilusjärjestelyille on Pohjois-Suomessa tarve ja siinä ollaan vasta alussa Lapissa. Todettiin, että metsitystuella voitaisiin mahdollisesti myös tukea peltojen kiinteistörakenteen kehitystä myönteiseen suuntaan, ja esimerkiksi saada talouskeskuksista kaukana olevia, tuotannon kannalta vähämerkityksellisiä peltoja muuhun käyttöön. Siinä voitaisiin myös hyötyä siten, että kohdennettaisiin paremmin aktiiviviljelyyn ja pois ekstensiivisestä käytöstä.

Metsäkadon ehkäisy nostettiin esille tärkeänä toimena muutamassa puheenvuorossa. Keskustelussa tuotiin esille myös muita näkökulmia kuten, että pellonraivaustarvetta on edelleen esimerkiksi rehuntuotantoon liittyen. "Monivuotuinen nurmi" toimenpide (CAP27-suunnitelmassa) on parempi kuin "pysyvä nurmi", joka nähtiin uhkana. Eräs osallistuja totesi maankäytönmuutosmaksussa mahdollisesti syntyvän byrokratiaa. Yhdessä puheenvuorossa nostettiin esille, että lannanlevitysala ei ole Pohjois-Suomessa ongelma. Lannan prosessoinnin ja ravinnekierrätyksen teknologia ja tietämys, kun paranevat koko ajan.

Muutamassa puheenvuorossa todettiin, että vettämisestä sekä kosteikko- ja märkäviljelystä ei ole tarpeeksi tietoa: miten esimerkiksi turvepeltojen viljely märkänä toimisi lumipeitteen kanssa Pohjois-Suomen olosuhteissa. Toisaalta keskustelussa tuotiin esille, että vettämisellä voidaan lisätä nettopäästöjä. Se miten kosteikkoviljelykasvien kasvatus onnistuisi, ja miten niitä voitaisiin korjata pohditutti keskustelijoita. Siitä koettiin tarvittavan lisätutkimusta, käytännön kokemuksia ja pilotointia. Eräs keskustelijoista totesi, että kevennetty muokkaus on ok, ja toimii turvemailloilla hyvin.

Muita esille nousseita näkökulmia keskustelussa olivat: Miten aurinkopaneelien asettaminen suonpohjille onnistuisi teknisesti lumiolosuhteet huomioiden; Miten Pohjois-Suomen kohteet menestyisivät, mikäli otettaisiin käyttöön tarjouskilpailu; Mitä biohiilen käyttö voisi tarkoittaa hillinnässä; Mitä peltometsäviljely tarkoittaisi Suomen olosuhteissa, mikä toisi uusia elementtejä pelloille. Eräs keskustelija nosti esille ylipäättään turvepeltojen viljelyn tulevaisuuden pitkällä aikavälillä. Kun toisaalta tulisi huomioida myös turvepeltojen merkitys huoltovarmuuden kannalta. Kuivina aikoina turvemailta on saatu hyviä satoja, keskustelija totesi.

Useat keskustelijat nostivat esille hyvän sadon ja maaperän tuotantokyvyn merkityksen hiilen sidonnan kannalta. Mitä paremmin pelto kasvaa, sitä parempi se on hiilensidonnan ja kannattavuuden kannalta, totesi eräs keskustelija. Monivuotisten kasvien viljelyn todettiin olevan jopa mahdollisuus, kun mennään turvallisen laatikon ulkopuolelle.

Eräs osallistuja nosti esille, että toimenpiteiden valinnassa on tärkeää huomioida luonto- ja vesistövaikutukset, ei pelkkä hiilimatematiikka. Useampi keskustelija näki hiilensidontamarkkinat mielenkiintoisena keinona kannustaa maanomistajia ilmastotoimiin. Eräs osallistuja nosti esille, että metsänomistajat eivät tällä hetkellä saa hiilensidonnasta mitään [rahallista korvausta]. Keskustelijat näkivät tärkeänä, että hiilensidonta parantaa ja tukee kannattavuutta. Todettiin, että hiilimarkkinoilla todentaminen on tärkeää, ja siinä tutkimus on avainasemassa. Keskustelussa nousi esille, että maanomistajat ovat hiilimarkkinoista kiinnostuneita, ja siinä nähdään samanlaisia mahdollisuuksia kuin vapaaehtoisessa suojelussa.

Muita näkökulmia keskustelusta

Muutamissa puheenvuoroissa korostettiin kulutustapojen muutosta kestävämpään suuntaan, ja erityisesti kulutuksen vähentämistä. Myös panostus kansainvälisen tason kulutustapojen systeemiseen muutokseen pidettiin tärkeänä. Pyrkimällä kotimaisen kulutuksen lisäämiseen, voidaan vaikuttaa paremmin mitä päästöjä kotimaassa tehdään, ja miten toimintaa voidaan kehittää mahdollisimman ekologiseksi, nosti esiin yksi osallistujista. Osin kuluttajat ovat myös hämillään, kun saadaan ristiriitaista tietoa ja viestiä, totesi eräs keskustelijoista.

Muutama keskustelija nosti esille myös maatalouden kannattavuuden parantamisen tärkeyden, ja sen että ilmastotoimiin luodaan kannustimet. Muita esille nousseita asioita olivat ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys, mitkä ovat tärkeä erityisesti investointien vuoksi. Eräs keskustelija kuvaili, kuinka kaikki alkutuottajat ovat samassa veneessä: olemme luonnonsuojelijoita ja kaikkia meitä tarvitaan myös ilmastotyössä.